

Belysning

Faktablad 21

Elektriska fel är bland de vanligaste orsakerna till brand inom lantbruket. Exempelvis orsakar blinkande lysrör ofta bränder. Se därför till att direkt byta ut trasiga lysrör.

Verksamheten förändras inom lantbruket och elinstallationerna glöms ofta bort och anpassas inte till de nya förutsättningarna. Här får du några tips på vad du ska tänka på när du förändrar dina lokaler.

Klassningar

Alla typer av armaturer har en IP-benämning. IP står för täthet mot damm och fukt. Den första siffran motsvarar egenskaper mot inträngande av damm och den andra siffran mot fukt. Ju högre siffra desto högre täthet. Armaturer märkta med IP 20-21 passar bra i bostäder och på kontor.

IP 23 klarar ofta kraven i en ren verkstad eller maskinhall som är fri från brandfarligt material, till exempel halm och spannmål.

I utrymmen där det finns risk för dammansamlingar på armaturhöljet ska du använda armaturer som minst har kapslingsklass IP 54 samt är ∇ -märkta (yttertemperatur maximalt +900C vid normal drift). Den ersätter den gamla beteckningen -T. Om armaturen inte är godkänd att monteras på brännbart material, till exempel trä, finns en symbol i armaturen (en överkryssad lampa under ett tak med eldsflammar). Även i produktanvisningen ska detta anges. Gamla ∇ -märket är numera endast frivilligt.

Oavsett IP-klassning måste alla armaturer hållas rena från damm, halm, boss etc. Upprätta en rutin för detta renhållningsarbete.

Placering

Placera armaturen så att den är skyddad mot mekanisk påverkan från djur och redskap. För att förbättra arbetsmiljön kan du installera en extra armatur.

Kupor/kåpor

Lysrörsarmaturer som är klassade mellan IP 44 och IP 67 ska alltid vara försedda med en kåpa och glödlampor ska alltid ha en kupa. Glödlampor ersätts allt oftare med lågenergilampor eller led-alternativ.

Den angivna effekten får inte överskridas och inte överstiga 60W. Kupor ska alltid återmonteras. Om en armatur saknar kåpa eller kupa tappas den också sin IP-klassning och får då inte användas i utrymmet.

Kupor finns i olika storlekar och vi rekommenderar alltid glaskupor på glödljusarmaturer. I vissa fall kan placeringen behöva ändras.

Lysrörsarmaturer

Alla plastkapslade lysrörsarmaturer som nyinstallerats efter 2004 och drivs med konventionellt driftdon (drossel), ska vara utrustade med säkerhetsglimtändare. En säkerhetsglimtändare släcker ett lysrör om det börjar blinka. Blinkande eller glödande lysrör kan orsaka så höga temperaturer att plastmaterialet i armaturen antänds. I sådana fall kan brinnande plast droppa ner och skapa en stor brand.

Vi rekommenderar dig att även montera säkerhetsglimtändare i alla dina befintliga armaturer. Kontrollera och byt genast ut trasiga lysrör. Det finns två typer av säkerhetsglimtändare:

1. Termiska, med en röd återställningsknapp.
2. Elektroniska, som dessutom förvärmer lysröret och därigenom förlänger drifttiden på lysröret.

Nyttillverkade armaturer är idag ofta utrustade med ett elektroniskt driftdon (HF-don) och saknar glimtändare. De blir inte varma på samma sätt som konventionella don. De är däremot känsligare mot överspänningar och aggressiva miljöer.

Generellt sett kan man säga att moderna godkända lysrörsarmaturer ger ett billigt och säkert ljus.

Industriarmaturer

I nybyggda djurstallar installeras ofta armaturer för urladdningslampor, till exempel lampor med metallhalogen eller högtrycksnatrium. Dessa moderna armaturer finns ofta D-klassade och har många fördelar.

Led-belysning

Led-teknik är den belysningsteknik som helt dominerar. Led-tekniken ger stora energibesparingar och enligt vår uppfattning även ökad brandsäkerhet på grund av ljuskällans låga förlusteffekt, eftersom tillförd energi till största delen bildar ljus och endast en mindre del bildar värme. Den låga förlusteffekten kan medföra att annan värmekälla måste installeras i lokalen. Det finns numera också kompletta CE-godkända Led-armaturer med IP54 och D-klassning för brandfarliga utrymmen.

Vid eventuell ombyggnation eller konvertering av befintliga armaturer påverkas klassningar och märkningar. I Elsäkerhetsverkets anvisningar med nedanstående länk finns ansvarfrågan redovisad för lösningar med lösa rör, retrofitsats eller konverteringssats. www.elsakerhetsverket.se/om-oss/Press/Nyheter/Ombyggnad-av-armatur.

Exempel på modern industriarmatur

Halogenstrålkastare

Halogenstrålkastare får bara placeras utomhus och i verkstad/maskin-hall där du inte lagrar eller hanterar brandfarligt material. Den får inte heller placeras i ett djurstall eller ett brandfarligt utrymme som loge och magasin. Höljet på strålkastaren kan bli över 200°C och ligger det då damm på armaturen kan det lätt antändas.

Idag finns strålkastare som är försedda med lågenergilampor som ger ett bra arbetsljus. Dessa strålkastare har en låg yttemperatur och är inte brandfarliga.

Handlampor

Handlampor ska du bara använda som tillfällig belysning. De ska vara försedda med en skyddskorg och glaskupa för att få användas i lantbrukets produktionsbyggnader.

Har du frågor?

Kontakta ditt länsförsäkringsbolag om du vill veta mer om belysning. Vi lämnar gärna råd om skadeförebyggande åtgärder som kan förbättra säkerheten för människor, djur och egendom i din verksamhet. Mer information hittar du på vår webbplats.

Exempel på elektronisk säkerhetsglimtändare

Kontakta Länsförsäkringar eller din försäkringsförmedlare.

Länsförsäkringar Bergslagen 021-19 01 00 | Länsförsäkringar Blekinge 0454-30 23 00 | Dalarnas Försäkringsbolag 023-930 00 | Länsförsäkringar Gotland 0498-28 18 50
Länsförsäkringar Gävleborg 026-14 75 00 | Länsförsäkringar Gäinge-Kristianstad 044-19 62 00 | Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän 031-63 80 00 | Länsförsäkringar Halland
035-15 10 00 | Länsförsäkringar Jämtland 063-19 33 00 | Länsförsäkringar Jönköping 036-19 90 00 | Länsförsäkringar Kalmar län 020-66 11 00 | Länsförsäkring Kronoberg
0470-72 00 00 | LF Norrbotten 0920-24 25 00 | Länsförsäkringar Skaraborg 0500-77 70 00 | Länsförsäkringar Skåne 042-633 80 00 | Länsförsäkringar Stockholm 08-562 830 00
Länsförsäkringar Södermanland 0155-48 40 00 | Länsförsäkringar Uppsala 018-68 55 00 | Länsförsäkringar Värmland 054-775 15 00 | Länsförsäkringar Västerbotten 090-10 90 00
Länsförsäkringar Västernorrland 0611-36 53 00 | Länsförsäkringar Älvsborg 0521-27 30 00 | Länsförsäkringar Östgöta 013-29 00 00